Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
Braşovu, piaţa mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Târgulu Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEĬ.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care dĭ.

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 269. Braşovŭ, Sâmbătă, 4 (16) Decemvre 1893.

Sturdza în cestiunea naţională.

Braşovŭ 3 Decemvre v.

Discusiunea, ce s'a încinsŭ dilele acestea în Senatulŭ României asupra cestiunei române, trebue sĕ ne intereseze de sine înţelesŭ pe noi Românii asupriţĭ, despre carĭ a fostŭ vorba, în rêndulŭ întêiu şi în cea mai mare mĕsură.

Acésta cestiune a fostŭ ridicată de d-lŭ Dimitrie Sturdza, actualulŭ şefŭ alŭ oposiţiunei liberale din ţéră, unulŭ din vechii şi distinşii ómenĭ de statŭ ai României.

Discursulŭ d-lui Sturdza — pe care cetitorii noştri, încâtŭ se referă la cestiunea română, îlŭ au înaintea ochilorŭ — se împarte în două părţĭ: una, care tratéză despre marele principiu de viéţă alŭ românismului din rĕsăritulŭ Europei, principiu, ce a fostŭ atâtŭ de bine şi nimeritŭ caracterisatŭ de d-sa ca cestiune comună de esistenţă naţională, şi alta, care se ocupă de modalitatea resolvării cestiunei şi de divergenţele de opiniunĭ, ce ar esista în privinţa acésta între cele două marĭ partide ale ţĕrii, partida liberală din oposiţiune şi partida conservatóre dela putere, se ocupă c'unŭ cuvêntŭ de lupta dintre oposiţiune şi guvernŭ în cestiunea naţională, pe care noi prea bucurosŭ amŭ caracterisa-o ca o emulaţiune în a afla cele mai potrivite mijlóce pentru priinciósa deslegare a acestei cestiunĭ.

Partea a doua a discursului d-lui Sturdza, mai conţine afară de acésta şi unŭ momentŭ fórte importantŭ, ce ne intereséză directŭ pe noi, pentru că vorbitorulŭ desfăşură întrînsa, pe basa informaţiunilorŭ, ce le are despre situaţiunea nóstră şi despre dorinţele şi nisuinţele nóstre, ale Românilorŭ dintre Tisa şi Carpaţĭ, unŭ programŭ formalŭ de guvernamentŭ, ce-lŭ recomandă ca directivă în acţiunea sa naţională guvernului românŭ, care, după d-lŭ Sturza, ar trebui sĕ mijlocéscă o împăcăciune între Românĭ şi Maghiarĭ.

In ce privesce marele principiu alŭ apĕrării intereselorŭ de esistenţă comună naţională, ce légă pe Românii din statulŭ românŭ independentŭ de sórtea fraţilorŭ lorŭ supuşĭ statelorŭ vecine, d-lŭ Sturdza îlŭ resuméză atâtŭ de admirabilŭ, dicêndŭ:

.....„Naţiunea are interese permanente, între carĭ alŭ esistenţei „nemului stă mai pe susŭ ca orĭ-„care altulŭ. Esistenţa trebue apĕ-„rată, individualitatea naţională ne-„atinsă a tuturorŭ Românilorŭ tre-„bue conservată. Vomŭ isbuti sĕ-o „apĕrămŭ şi sĕ o conservămŭ, — „orĭ regatulŭ României însuşĭ va „peri, căcĭ elŭ nu póte esista fără „de ceilalţĭ Românĭ din statele ve-„cine. Când ei vorŭ fi striviţĭ, va „suna curêndŭ şi césulŭ nostru celŭ „de pe urmă.“

La acésta noi nu mai putemŭ adauge, decâtŭ espresiunea viuei bucurii şi satisfacţiunĭ, ce-o simţimŭ, când vedemŭ adĭ desfăşurându-se de pe tribuna Senatului românŭ ideile şi principiile, ce ne însufleţescŭ şi pe noi şi ne dau speranţă şi curagiu în luptele grele de apĕrare a individualităţii nóstre naţionale.

Câtŭ pentru lupta dintre oposiţiune şi guvernŭ în cestiunea naţională, ce se accentuéză, mai multŭ chiar decâtŭ ar puté sĕ fiă folositorŭ causei în discursulŭ d-lui Sturdza însuşĭ, noi o urmărimŭ cu interesŭ încordatŭ şi cu viua dorinţă, ca ea sĕ facă locŭ câtŭ mai curêndŭ unei depline înţelegerĭ în modulŭ de procedere şi în întrebuinţarea mijlócelorŭ pentru ajungerea marelui scopŭ comunŭ, dorinţă ce mişcă peptulŭ nostru cu atâtŭ mai puternicŭ, cu câtŭ vedemŭ şi ne convingemŭ dilnicŭ, ce putere mare desfăşură duşmanii esistenţei nóstre naţionale în contră-ne prin solidaritatea lorŭ în cestiunile naţionale. Urmărimŭ, dicemŭ, cu celŭ mai încordatŭ interesŭ acéstă luptă dintre partidele ţĕrii, dér nu ne simţimŭ chiămaţĭ nicĭ îndreptăţiţĭ de a ne amesteca într'însa şi de a da sfaturĭ fraţilorŭ noştri din România liberă cum sĕ-şĭ reguleze afacerile lorŭ interióre de partidŭ.

Vomŭ trece dér cu atâtŭ mai uşorŭ peste acéstă parte a discursului d-lui Sturdza, care forméză polemia cu guvernulŭ şi partida dela putere, şi ne vomŭ opri numai la partea din urmă, care ne privesce directŭ pe noi, tractândŭ despre dorinţele şi aspiraţiunile nóstre, c'unŭ cuvêntŭ despre programulŭ nostru naţionalŭ.

Trebue sĕ marturisimŭ din capulŭ locului, că amŭ fostŭ surprinşĭ de conclusiunile, ce le face d-lŭ Sturdza în specialŭ faţă cu cestiunea transilvană, pe basa premisei solidarităţii în apĕrarea esistenţei neamului românescŭ, şi fără voiă amŭ trebuitŭ sĕ esclamămŭ: premisă mare, conclusiunĭ micĭ!

D-sa înainte de tóte pretinde ca guvernulŭ românŭ sĕ ia asupră-şĭ rolulŭ unui „samsarŭ onorabilŭ alŭ unei împăcăciunĭ drepte între Românĭ şi Maghiarĭ“ şi pune astfelŭ „împăcăciunea“ ca scopŭ principalŭ alŭ acţiunei guvernului în cestiunea transilvană, pe când din propria sa espunere resultă, că scopulŭ principalŭ alŭ acţiunei acesteia nu póte fi decâtŭ o înţeléptă şi bine cumpĕnită conlucrare a statului românŭ pentru apĕrarea şi asigurarea esistenţei naţionale a Românilorŭ din regatulŭ ungarŭ, care este şi pentru elŭ o cestiune de esistenţă.

Căcĭ este invederatŭ, că o împăcăciune se póte face orĭ nu se póte face, se póte face în favorulŭ orĭ în detrimentulŭ intereselorŭ de esistenţă ale Românilorŭ, dér unŭ lucru, precum a accentuatŭ aşa de escelentŭ d-lŭ Sturdza, stă mai pe susŭ de orĭ ce eventualitate, de orĭ ce casualitate: apĕrarea esistenţei însăşĭ, păstrarea neatinsă a individualităţii naţionale.

Pentru acésta esistenţă, pentru acésta individualitate naţională a lorŭ, luptă Românii de dincóce de Carpaţĭ de seculĭ şi, în decursulŭ luptelorŭ crâncene, ei şi-au formatŭ convingerile lorŭ în privinţa împăcăciunilorŭ, cu carĭ mereu iau îmbiiatŭ contrarii neamului lorŭ, şi în consecenţă şi-au formulatŭ postulatele lorŭ în programulŭ naţionalŭ.

Acestŭ programŭ naţionalŭ cuprinde dér resultatulŭ esperiinţelorŭ lorŭ seculare despre aceea, că în ce condiţiunĭ ar fi asigurată libera desvoltare a individualităţii lorŭ naţionale şi ei ar puté trăi în pace şi armoniă cu conlocuitorii lorŭ maghiarĭ.

Când e vorba dér de a veni în ajutorulŭ causei Românilorŭ transilvănenĭ, nu póte esista altă directivă mai bună, mai sigură şi mai neapĕrată, decâtŭ directiva, ce-o dă programulŭ lorŭ naţionalŭ.

Şi aicĭ e punctulŭ, care, cu părere de rĕu trebue sĕ-o spunemŭ, ne desparte cumplitŭ de vederile desfăşurate de d-lŭ Sturdza în partea din urmă a vorbirei d-sale.

D-sa nu-şĭ ia ca punctŭ de plecare programulŭ nostru naţionalŭ, ci, gândindu-se mereu la rolulŭ de „samsarŭ cinstitŭ“ ce, după d-sa, ar trebuì sĕ-lŭ aibă guvernulŭ românŭ

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Promisiunea de căsĕtoriă.

De *Richard March.*

Dela începutŭ şi până astădĭ, la tóte popórele civilisate, promisiunea de căsĕtoriă a fostŭ considerată. ca o învoire séu tocmélă încheiată, ce nu se mai póte strica. Neţinerea promisiunei de căsĕtoriă, mai alesŭ după schimbarea inelelorŭ, simbolulŭ credinţei, era ameninţată cu anumite pedepse fórte simţitóre. In evulŭ mediu trecea ca unŭ imfamŭ acela, care nu-şĭ împlinea promisiunea de căsĕtoriă, deóre ce acéstă promisiune era privită, ca unŭ dreptŭ câştigatŭ deja. Câtŭ de multŭ o preţuia orĭ ce omŭ, dovedesce faptulŭ următorŭ:

Jagello, marele duce din Litvania, în a. 1345 a lăsatŭ sĕ-i peţéscă pe Hedviga, regina Poloniei, acésta însĕ fiindŭ logodită cu Vilhelm, ducele de Austria, Jagello declară sĕrbătoresce, că plătesce ducelui, ca desdaunare 200.000 fl. — o sumă colosală de mare pe vremea aceea, — décă elŭ ar abdice la mâna reginei.

Impĕratulŭ Fridericŭ alŭ IV-lea din casa de Habsburg a trebuitŭ sĕ-şĭ audă imputărĭ, ba şi vorbe aspre dela Alfonso, regele Neapolei, fiindcă trăgănase de-a lua în căsĕtoriă pe nepótă-sa; Lenora, princesa de Portugalia, deşi promisiunea de căsĕtoriă era de multŭ dată.

Chiar şi Napoleonŭ alŭ III ajunsese într'o strîmtórea fórte mare din causa neţinerei unei promisiunĭ de căsĕtoriă. Elŭ adecă, încă pe când era preşedinte alŭ republicei, sta în relaţiunĭ intime cu Miss Hovard cea bogată, căreia promiţêndu-i, că o va lua de nevastă, înălţindu-o astfeliu pe tronulŭ Franciei, i-a succesŭ a stórce dela ea mai multe milióne, — banii de lipsă la esecutarea loviturei de statŭ din 1851. Când însĕ avea sĕ se cunune cu contesa Eugenia Montijo, Napoleonŭ, într'unŭ modŭ finŭ de totŭ, depărtă pe Miss Hovard din Parisŭ. Dér acésta, înţelegêndŭ de căsĕtoria lui Napoleonŭ, îndată s'a re'ntorsŭ cu firma voinţă de-a compromite pe împĕratŭ cu epistolele, ce le avea dela elŭ. Poliţia lui Napoleonŭ însĕ a sciutŭ sĕ pună la adăpostŭ epistolele din vorbă şi acéstă damă atâtŭ de desamăgită, n'a avutŭ încătrău şi a trebuitŭ sĕ se îndestuléscă cu titlulŭ de contesă de Beauregard şi cu castelulŭ de acelaşĭ nume, primite ca presentŭ dela Napoleonŭ. De altmintrelea mai primia dênsa dela împĕratulŭ câte 5,440,000 francĭ din când în când, cu carĭ însĕ de locŭ nu era mulţămită.

E lucru firescŭ, că nu numai celorŭ din case princiare, ci şi muritorilorŭ de rêndŭ le cade greu frângerea promisiuneĭ de căsĕtoriă. Aşa cetiamŭ mai dilele trecute, că tribunalulŭ din Frankfurt l. Main a pronunţatŭ sentinţa, faţă de unŭ tînĕrŭ, ce şi-a frântŭ promisiunea dată, că séu sĕ se căsĕtoréscă cu respectiva fată, séu sĕ-i plătéscă o despăgubire de 20,000 mărcĭ, în terminŭ de două lunĭ.

După cum se scie, în Anglia suntŭ la ordinea dilei astfelŭ de procese, în carĭ frumuşica abandonată pretinde despăgubire în banĭ dela necredinciosulŭ sĕu amantŭ. Procesele de natura acésta se pertractéză mai cu sémă la tribunalulŭ din Cveen-Bench şi se termină de obiceiu la osêndirea acusatului la plătirea despăgubirei hotărîte, care însĕ variază fórte multŭ în ce privesce mărimea ei. Aşa mai deunădĭ unei învĕţătorese germane 'i s'a judecatŭ o despăgubire de 200 funţĭ sterlingĭ dela unŭ compatriotŭ alŭ sĕu, acusatŭ pentru neţinerea promisiunei; pe când d-nei M. 'i s'a judecatŭ o despăgubire numai de câteva centime. Pertractarea procesului acestei dómne avù unŭ decursŭ de totŭ hazliu. S'a constatatŭ adecă, că dómna M. în prima óră, când sórtea a întêlnit'o cu tînĕrulŭ croitoraşŭ Cohen, l'a şi încurcatŭ într'unŭ discursŭ despre căsĕtoriă şi mai ca şi cu forţa l'a făcutŭ, ca sĕ se considere, ca celŭ mai favoritŭ alŭ ei. In aceste împregiurărĭ tînĕrulŭ, luându-lŭ gura pe dinainte, face promisiunea de căsĕtoriă, singurŭ numai pentru ca sĕ nu atragă asupră-şĭ mânia amabilei vĕduve; îndată însĕ ce s'a depărtatŭ dela ea tînĕrulŭ nu s'a mai gânditŭ la aşa ceva. Acestea fiindŭ constatate, judele aduce sentinţa, ca vĕduva M. sĕ capete, după cum amŭ disŭ, o despăgubire de câteva centime. Acésta a trebuitŭ sĕ se întêmple numai spre a satisface legei, care consideră ca obligatóre promisiunea de căsĕtoriă, de s'ar fi făcutŭ în orĭ-ce formă şi în orĭ-ce împregiurărĭ, fiindŭ pedepsită frângerea ei cu despăgubire.

Lucru de sine înţelesŭ, că spre a dovedi călcarea promisiunei de căsĕtoriă, partida contrară trebue sĕ producă dovedĭ. Aceste dovedĭ în cea mai mare parte constau din epistole de amorŭ. Ele ilustréză, în modŭ fórte viu, potenţarea séu micşorarea dragostei. Ajunge sĕ privescĭ şi numai titula acestorŭ scrisorĭ, căcĭ — spre a aduce numai unŭ esemplu din marea mulţime a lorŭ — epistola primă are titula: *„Stimată Domnişóră!“* a doua, mai confidenţialŭ: *„Iubită Domnişóră!“*; a treia epistolă-de-odată începe cu: *„Adorată Elenă!“*; în